

บทที่ 2

ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active learning)

การสอนแบบเดิม ๆ นั้น มักจะใช้วิธีเก่าในการสอน โดยการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่ง ไพบูลย์ เปานิล กล่าวว่าการสอนแบบบรรยายที่เรียกว่าเลกเชอร์ (Lecture) จะดีขึ้นหากอาจารย์มีเอกสารคำสอน (Sheet) แจกให้ และจะประทับใจที่สุดหากอาจารย์มีเรื่องตลกหรือ เกล็ดขำขัน มาเล่าให้ฟัง จะทำให้ได้หัวเราะสนุกสนานประทับใจไปนานแล้วจะจดจำภาพเหล่านั้นมาเป็นต้นแบบการสอน จนกลายเป็นระบบการสอนที่เรียกว่า “Walk and talk and Chalk” เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ยืดตัวครู เป็นศูนย์กลาง และเป็นวิธีการเรียนรู้แบบ Passive Learning คือ ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับรู้บ้างไม่รับรู้บ้าง ครูมีหน้าที่บอก (กรอก) ความรู้อย่างเดียว (ไพบูลย์ เปานิล . 2546: 43-44) นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการและวิธีสอน ตลอดจนจัดทำแผนการสอน ต้องสนใจในยุทธศาสตร์เรียนรู้ใหม่ ๆ เพราะเป้าหมายการเรียนรู้ คือ การสร้างปัญญาการเรียนรู้จากการคิดพิจารณาและลงมือปฏิบัติ เพิ่มปรับให้เข้ากับบริบทของสังคมใหม่ได้ เพื่อกำจัดข้อบกพร่องที่เป็นจุดอ่อนของการสอนแบบเดิม ๆ ดังต่อไปนี้ ให้หมดสิ้นไป ซึ่งการสอนแบบเดิมยังมีจุดอ่อนอีกหลายด้าน ดังที่ ไพบูลย์ เปานิล. (2546 : 45) ได้สรุปจุดอ่อนของการสอนแบบเดิมไว้ดังนี้

1. ครูเป็นแหล่งความรู้ที่ล้าหลังหากไม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้เรียนขาดความสนใจ เพราะทำหน้าที่ฟังอย่างเดียว
3. ผู้เรียนขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ผู้เรียนไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นตนเอง
5. ผู้เรียนไม่เกิดความรู้ที่แท้จริง ไม่สามารถนำไปประยุกต์ - ปฏิบัติได้เพราะเน้นความจำอย่างเดียว
6. ผู้เรียนไม่รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีม
7. ครูให้ความสำคัญกับคะแนนสอบมากกว่าผลงานการประดิษฐ์คิดค้น
8. ผู้เรียนไม่รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้

จะเห็นได้ว่า พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ .ศ. 2542 ในหมวด 4 ได้เน้นและให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งหมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตรจริง สามารถนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ได้ “เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ศึกษาค้นคว้า ทดลองและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจ ด้วยกระบวนการและ

แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สังคม และส่วนรวม ” กระบวนการการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกับ Active Learning แตกต่างกันที่กลุ่มผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งยังเป็นเยาวชนอยู่ จึงเรียกว่า Child Center ส่วนกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

1. กำหนดผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ให้ครอบคลุมองค์ความรู้ที่ต้องการให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเจตคติกระบวนการ คุณธรรม และจริยธรรม

2. กำหนดสาระการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

3. ออกแบบหรือทำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเน้นกิจกรรม 4 องค์ประกอบดังนี้

3.1 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์เดิมของตนเอง ออกมาเชื่อมโยงหรืออธิบายปัญหาใหม่ที่พบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือข้อสรุปการกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์นี้ ครูอาจใช้สื่อแผ่นใส วีดิทัศน์ สถานการณ์จำลอง ตั้งคำถาม หรือ สื่อกิจกรรมอื่น ๆ ก็ได้

3.2 การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน โดยการตั้งประเด็นปัญหาหรือคำถามให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์มวลประสบการณ์ร่วมกัน อาจใช้คำถามหรือสถานการณ์จำลองที่ทำทายอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียน เช่น ความรักอมตะ มีจริง หรือ รักและเมตตาต่างกันอย่างไร ? เป็นต้น

3.3 การนำเสนอความรู้ หมายถึง การหลอมรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายกลุ่ม เข้ากับหลักการทฤษฎีที่ครูจัดเตรียมให้ หรือค้นคว้ามาจากแหล่งเรียนรู้ มาสังเคราะห์ภายในกลุ่มผู้เรียน จนเกิดความเชื่อมั่น ยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง เช่น การนำปัญหา โทษภัยจากการสูบบุหรี่หรือสิ่งเสพติดทุกชนิด ล้วนเกิดโทษภัยต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ โดยรวมจนผู้เรียนยอมรับ

3.4 การประยุกต์ใช้ นำเสนอ หรือลงมือปฏิบัติ หมายถึง การนำเสนอความรู้ที่นำต่อกลุ่มในห้องเรียน การนำเสนอต่อสาธารณชนในลักษณะ ป้ายนิเทศ ป้ายโฆษณา หรือการเผยแพร่ทางสื่อมวลชน และหากผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การลด และเลิกการสูบบุหรี่หรือสิ่งเสพติด เพราะตระหนักและเชื่อในสิ่งที่พบ ถือว่าเป็นผลการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสูงสุด (ไพบุลย์ เปานิล . 2546: 51-57)

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนวิชาหลักการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีความเห็นว่า การจัดการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) เป็นสิ่งที่ยังและมีความสำคัญยิ่งและมีประโยชน์ต่อนักศึกษามาก นักศึกษาจึงควรได้รับการเรียนรู้แบบใหม่นี้ ผู้วิจัยจึงได้

ทำการศึกษาวิจัย เพื่อจะได้ศึกษาถึงความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา หลังจากใช้นวัตกรรมในการศึกษาทดลอง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและพัฒนาการ จัดรูปแบบการสอนต่อไป

Active learning เป็นแนวการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างศักยภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ให้การจัดการเรียนรู้มีความหมาย ผู้เรียนเป็นฝ่ายลงมือกระทำอยู่กับเนื้อหาที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยการพูดคุย การเขียน การอ่าน การสะท้อน หรือ การตั้งคำถาม หรือ การเรียนการสอนที่มีความเคลื่อนไหว ใช้ได้ทั้งกลุ่มเล็ก และห้องเรียนใหญ่ ๆ ผู้เรียนอาจทำงานคนเดียวหรือทำเป็นกลุ่มก็ได้ และอาจใช้เวลา 2-3 นาที หรือดำเนินการสอนตลอดทั้งหลักสูตรก็ได้ ซึ่งจะตรงกันข้ามกับการเรียนแบบ Standard ที่ผู้สอนเป็นฝ่าย active ผู้เรียน passive หรือถ้าเปรียบเทียบกับอีกอย่างคือ การเรียนการสอนแบบดั้งเดิม เป็นแบบเหยือก ผู้สอนต้องรินน้ำใส่เหยือก แต่ Active learning ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายสร้างเนื้อหาใหม่ ผู้สอนคอยนำทางเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและใช้ข้อมูลข่าวสารนั้นให้เป็นประโยชน์ กล่าวคือ ช่วยจุดตะเกียงการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงจะทำให้ผู้เรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ คือต้องเป็นศูนย์กลางของ Active learning ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น และสามารถเก็บกักข้อมูลข่าวสารไว้ในความทรงจำได้นานขึ้น นอกจากนี้ยังมีประสิทธิภาพในการพัฒนากระบวนการรับรู้ในลำดับที่สูงขึ้น เช่น การแก้ปัญหา และการคิดวิเคราะห์ ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จจากการเรียนการสอนแบบนี้มักจะพอใจและมีผลสะท้อนเชิงบวกมายังผู้สอนมากขึ้น แต่ในบางครั้งผู้สอนที่ใช้ Active learning ก็ต้องเกิดปัญหากับนักศึกษาที่ไม่สนใจ เวลาที่มีน้อย และการจัดการห้องเรียนให้เหมาะสม ทำให้วิธีการสอนแบบใช้ Active learning จึงไม่ได้หมายความว่าผู้สอนต้องเลิกบรรยายแต่วิธีการสอนแบบ Active learning ใช้กิจกรรมได้หลายรูปแบบเช่น group discussions, problem solving, case studies, role plays, journal writing, and structured learning groups ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนด้วยโดยสถานศึกษาและผู้สอนมีกระบวนการจัดการศึกษาดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและศักยภาพของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. จัดการเรียนรู้โดยเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเรียนรู้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติที่เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและมีนิสัยรักการอ่าน เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ทั้งสาระที่เป็นท้องถิ่น ระดับชาติและความเป็นสากล เน้นการปลูกฝังชุดเกล้าและหล่อหลอมให้ผู้เรียน มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม รวมถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาและครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนรู้ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในทุกสถานที่ ทุกเวลาและทุกโอกาส มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ สูงสุด

7. สถานศึกษาและผู้สอนต้องจัดระบบและรูปแบบการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจาก พัฒนาการ ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ควบคู่กับการทดสอบในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับชั้นและตามรูปแบบของการจัดการศึกษา

องค์ประกอบพื้นฐานของ Active learning มี 4 เรื่อง ซึ่งผู้สอนอาจใช้ 2-3 เรื่องร่วมกันก็ได้ เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นเช่น

1. การคุยและฟัง เมื่อผู้เรียนพูดถึงเรื่องหนึ่ง ไม่ว่าจะเพื่อตอบคำถามของผู้สอน หรือ อธิบายประเด็นบางอย่างให้เพื่อนฟัง เขาก็ต้องจัดแจงและเสริมแรงสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ เมื่อเขาฟัง เรา ต้องการให้แน่ใจว่ามันเป็นการฟังที่มีความหมาย เรื่องที่เขาฟังเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขาู้ ในห้องเรียน ผู้เรียนจำเป็นต้องมีเวลาเป็นช่วง ๆ ที่จะพ้นจากการนั่งฟังผู้สอนบรรยาย เพื่อพูดคุยสิ่งที่ได้ยินและความหมายของการฟัง ผู้สอนได้ตั้งคำถามก่อนบรรยายที่กระตุ้นความคิดของผู้เรียนเพียงพอที่จะทำ ให้ผู้เรียนอยากจะค้นหาเพื่อตอบคำถามนั้น

2. การเขียน การเขียนทำให้ผู้เรียนได้ประมวลข่าวสารใหม่ ๆ ในภาษาของเขาเอง วิธีนี้ เหมาะสำหรับห้องเรียนใหญ่ ๆ และกับบุคคลที่ต้องการความเป็นอิสระในการเรียนรู้

3. การอ่าน ผู้เรียนเกี่ยวข้องกับการอ่านมาก แต่ไม่ค่อยได้รับการแนะนำให้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพ แบบฝึกหัดแบบ Active learning เช่นการตรวจเอกสารรายงานสรุปการบันทึกย่อ สามารถช่วยให้ผู้เรียนประมวลสิ่งที่อ่านและช่วยให้เขาพัฒนาความสามารถในการเน้นสาระที่สำคัญ ได้

4. การสะท้อนความคิด โดยทั่วไป เมื่อจบการเรียนในแต่ละวิชา ผู้เรียนก็จะปิดหนังสือ ออกจากห้องเรียนไป ความรู้จางหายไปจากสมองภายในเวลาไม่นาน เขาไม่มีเวลาสะท้อน ไม่มีเวลา เชื่อมโยงสิ่งที่เพิ่งเรียนกับสิ่งที่รู้แล้ว หรือใช้ความรู้ที่ได้รับไปทำอะไรได้บ้าง การให้ผู้เรียนหยุดคิดและ

บอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเรียนแล้วได้อะไรบ้าง ก็จะเป็นความรู้สำหรับคนอื่นด้วย หรือแม้แต่การการตอบคำถามประจำวันก็เป็นวิธีที่ง่ายที่สุดเพื่อจะเพิ่มความสามารถในการเก็บกักความรู้

จากรูปแบบการเรียนการสอนที่ต้องการเน้นจิตพิสัยตามแนวความคิดพัฒนาจิตพิสัยของบลูมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective Domain) จะหมายถึง การเรียนรู้ทางด้านจิตใจที่แสดงออกมาในรูปของ ค่านิยม เจตคติ ความสนใจ ความซาบซึ้ง พฤติกรรมด้านนี้เริ่มจากการรับรู้สิ่งแวดล้อม และหลังจากนั้น บุคคลจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อม เมื่อมีผลปรากฏออกมาจะนำไปสู่การสร้างความรู้สึที่ดีต่อสิ่งนั้น ในที่สุดจะกลายเป็น ความคิด อุดมคติ ซึ่งจะทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรม บลูมได้เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1.ขั้นการรับรู้ (Receiving or attending) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน

2.ขั้นการตอบสนอง (Responding) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

3.ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น และเห็นคุณค่าจนทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น

4.ขั้นการจัดระบบ (Organization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน

5.ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนเป็นนิสัย

ซึ่งทั้ง 5 ขั้นตอนนี้สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์หรือจิตพิสัยที่ต้องการได้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม (Receiving / attending) ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ ให้นักศึกษามีพัฒนาการในการยอมรับ (อย่างใจกว้าง) ถึงความแตกต่างกันของสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามา เช่น คน สิ่งของ ผลงาน ปรากฏการณ์ พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดคือ 1. การรู้ตัว (Awareness) เป็นความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อรับทราบสิ่งนั้น ๆ 2. ความเต็มใจรับรู้ (Willingness) เป็นความพอใจที่จะรับรู้ แต่ไม่มีการตัดสินใจใดๆ 3. การควบคุมการรับรู้ (Control) เป็นการเลือกหรือบังคับตนเอง เพื่อเอาใจใส่ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด

ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม(Responding) ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ลองทำตามค่านิยม พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด คือ 1. การยินยอมตอบสนอง (Acquirescenes in

Responding) 2. ความเต็มใจที่จะได้ตอบ (Willingness to Response) 3. ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Response)

ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม (Valuing) ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น ให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการสนองตอบในทางที่ดีเห็นประโยชน์หรือโทษที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด คือ

1. การยอมรับในคุณค่านั้น (Acceptance of a Value)
2. การชื่นชอบในคุณค่านั้น (Preference for a Value)
3. ความผูกพันในคุณค่านั้น (Commitment)

ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม (Organization) เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้นจะเกิดความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตนผู้สอนควรกระตุ้น ให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมอื่น ๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่าง ๆ ของตน พฤติกรรมที่ผู้สอนควรกระตุ้นผู้เรียนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมคือ 1. การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (Conceptualization of a Value) 2. การจัดระบบคุณค่านั้น (Organization of a Value System)

ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a Value) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับ และเสริมแรงเป็นระยะ จนกระทั่งผู้เรียนปฏิบัติเป็นนิสัย พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดในขั้นนี้ คือ

1. การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (Generalized Set)
2. การปฏิบัติตามหลักยึดนั้นจนเป็นนิสัย (Characterization)

วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาด้านจิตพิสัย ของบloom เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นจิตพิสัย ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย และได้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดขึ้นจนสามารถนำไปใช้ในการปลูกฝังค่านิยมอื่น ๆ ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นต่อไป

จึงสรุปได้ว่าจิตพิสัย หมายถึง วัตถุประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับ ความรู้สึก อารมณ์ และเจตคติ ระดับน้อยที่สุด คือ ใส่ใจบทเรียนหรือแนวคิดต่าง ๆ ระดับมากที่สุด คือ ยึดมั่นในความคิดหรือค่านิยมและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด วัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านจิตพิสัยนี้แบ่งออกเป็น 5 วัตถุประสงค์ ได้แก่

1. การรับ คือการใส่ใจสิ่งแวดล้อมสิ่งใดสิ่งหนึ่ง พร้อมทั้งจะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น
2. การตอบสนอง คือการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ใส่ใจด้วยความเต็มใจ

3. การเห็นคุณค่า คือการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเนื่องจากเห็นคุณค่าและตอบสนองเช่นนั้นอย่างสม่ำเสมอ

4. การรวบรวมค่านิยม คือการบูรณาการคุณค่าที่เรียนรู้ใหม่เข้ากับคุณค่าเดิมที่ยึดถือ

5. การยอมรับค่านิยม คือการปฏิบัติตามคุณค่าใหม่อย่างเคร่งครัด

ดังนั้นเมื่อจิตพิสัยเป็นมิติทางด้านทัศนคติและอารมณ์ ซึ่งแต่เดิมบัญญัติให้ใช้หมายถึงมิติหนึ่งของวัตถุประสงค์ทางการศึกษา และต้องเน้นการจัดการเรียนการสอนให้เป็นกระบวนการที่เน้นทักษะชีวิต พร้อมทั้งเสริมแรงจูงใจที่จะมุ่งให้นักศึกษาทำตนให้เหมาะสมกับความคาดหวังของสังคม โดยการพัฒนา จิตพิสัย เริ่มต้นที่ผู้สอนก่อน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยกันแก้ปัญหา ร่วมกัน จึงจะทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัว ในสังคม ในหน่วยงาน มีความราบรื่น และมีความสุข นักศึกษาควรเรียนรู้และทำความเข้าใจและได้มีการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จิตพิสัยยังมีความหมายครอบคลุมไปถึง ความสนใจ การเอาใจใส่ ความตั้งใจเรียนของนักศึกษา ซึ่งเป็น พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาด้วย

ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active learning)

1. งานวิจัยในประเทศ

อุไร มะวิญชร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์เชิงวิจารณ์ญาณ และพฤติกรรม การทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยการให้ประสบการณ์กับคู่มือครู มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์เชิงวิจารณ์ญาณ และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนด้วยการให้ประสบการณ์กับการสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตน์ ยืนนาน (2542 : 81- 86) ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาและปฏิบัติการกิจตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ ที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพของสถาบันราชภัฏ นครปฐม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ได้แก่ 1) การวิจัย 2) นักศึกษาและบัณฑิต 3) ผู้บริหารสถาบัน 4) บุคลากรสถาบัน 5) การวัดผลการศึกษา และสัมฤทธิ์ผล การเรียนการสอนของนักศึกษา 6) ระบบกลไกการประกันคุณภาพ 7) ห้องสมุดและบริการสารสนเทศ 8) การเรียนการสอน 9) อาจารย์สถาบัน 10) ภารกิจของสถาบัน 11) หลักสูตรการศึกษา 12) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 13) สื่อการสอนและอุปกรณ์การศึกษาและวิจัย

14) งานพัฒนาการศึกษา ส่วนงบประมาณนั้น ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาระดับปานกลาง

ประภาวัลย์ แพ้ววานิชย์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้แผนผังทางปัญญา เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาพยาบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอน โดยใช้แผนผังทางปัญญา เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาพยาบาล และเพื่อเปรียบเทียบผลการสอน นักศึกษาระหว่างกลุ่มที่สอนตามรูปแบบการสอนโดยใช้แผนผังทางปัญญา และกลุ่มที่สอนตามปกติ ในด้านความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาพยาบาลและด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผลการวิจัย ดังนี้ 1) รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมิน รูปแบบการสอนที่เน้นด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แผนผังทางปัญญา โดยให้ผู้เรียนระดมสมองมีเป้าหมายให้มีความคิดที่อิสระและมีความคิดที่หลากหลายเพื่อนำมาสร้างแผนผังทางปัญญา รวมทั้งได้นำการเรียนรู้แบบนำตนเอง การเรียนรู้อย่างมีความหมาย แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (constructivist) และความคิดสร้างสรรค์กับแผนผังทางปัญญาประกอบในกระบวนการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ให้นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับเอกสารประกอบรูปแบบการสอนมี 3 ฉบับ ได้แก่ คู่มืออาจารย์ คู่มือนักศึกษา และแผนการสอน จำนวน 15 แผน 2) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาพยาบาลหลังการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ภายหลังจากสอนนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาพยาบาลสูงกว่าก่อนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาโภชนวิทยา และสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ญาณัญญา หวังอนุภาพ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคทฤษฎี ทักษะ วิชามนุษยสัมพันธ์ในองค์การ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏจันทรเกษม จากกา สอนแบบมีส่วนร่วม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคทฤษฎี ของนักศึกษาสูงขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สายสุนีย์ กลิ่นสุคนธ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ่อนนาควาซวาทยานนท์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ มีความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546 : บทสรุป) ประเมินผลการปฏิรูปการ เรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร เทศบาล และสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ พบว่า คุณภาพการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ด้านความตระหนักในการปฏิรูปการเรียนรู้ 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้ 4) ความพร้อมของสถานศึกษา 5) ความพร้อมของครูในฐานะผู้สอน 6) การพัฒนาตนเอง 7) กระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ 8)

2. งานวิจัยต่างประเทศ

สาลันดาแนนท์ (Salandanan. 1976 : 799) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง แบบการคิดกับความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า การคิดแบบวิเคราะห์กับความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สูง ในกลุ่ม

นักเรียนปกติ แต่ในกลุ่มนักเรียนปัญญาเลิศคิดแบบสรุปอ้างอิง มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์กับ ความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์สูงกว่า การคิดแบบวิเคราะห์ และการคิดแบบสัมพันธ์และ จากการพยากรณ์ยังพบว่า การคิดแบบวิเคราะห์ สามารถทำนายความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ได้ถึง 58%

ผลการทบทวนสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนโดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active learning) และกิจกรรมที่หลากหลายที่สามารถช่วยกระตุ้นนักศึกษาให้มีความคิด ลงมือปฏิบัติด้วย ตนเองเป็นส่วนใหญ่ของการเรียนในรูปแบบต่างๆ จะมีผลทำให้ ผลการทดสอบและผลสัมฤทธิ์ ทางการศึกษา หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05